

JAN OLEKSIUK

 <https://orcid.org/0009-0006-8240-6275>

Praktyka odpowiedniego stosowania art. 99a k.p.k. przez sądy dyscyplinarne

The practice of the analogous application of Article 99a of the Polish Code of Criminal Procedure by disciplinary courts

Abstract: This article explores a study of the practice of using official model justifications for rulings in disciplinary proceedings of selected professional corporations. The research data was obtained by requesting public information from 84 disciplinary courts. The study revealed that most of these courts do not apply Article 99a of the Polish Code of Criminal Procedure. Further analysis leads to broader conclusions on the application of law accordingly. Most importantly, it enables a systemic, rather than incidental, evaluation of the actual outcome of applying a procedural legal norm and an assessment of the compatibility of this outcome with the specific nature of disciplinary proceedings. This grants the disciplinary judiciary an additional dimension of independence, which is not present in the common courts.

Keywords: disciplinary liability, applying law accordingly, grounds of judgment, templates of judgments, judicial independence

1. Tło badania

Mocą ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1694) z dniem 5 grudnia 2019 r. wszedł w życie art. 99a Kodeksu postępowania

karnego¹. Przepis ten składa się z dwóch paragrafów. Pierwszy stanowi źródło nałożonego na sąd karny obowiązku sporządzania na formularzu, według ustalonego wzoru, uzasadnienia wyroku sądu I instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania². Przepis art. 99a § 2 k.p.k. stanowi delegację ustawową do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia określającego owe wzory formularzy, które zamieszczono w wydanym na podstawie omawianego przepisu rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz.U. poz. 2349).

Już na etapie prac rządowych (druk nr UD 465), a później sejmowych (druk nr 3251, Sejm VIII kadencji) nowelizacja ta stanowiła źródło kontrowersji³. Uzasadniano ją wolą wymuszenia na składach orzekających operowania krótszymi, konkretnymi konstrukcjami językowymi, bardziej zrozumiałymi dla stron. Wskazywano na potrzebę odciążenia sędziów, dla których sporządzanie uzasadnień w dotychczasowej formie było, zdaniem projektodawców, istotnie pracochłonne⁴. W procesie legislacyjnym, w argumentacji przeciwko takiemu rozwiązaniu, zgłaszano obawy, że umieszczenie uzasadnienia na formularzu może utrudnić stronom postępowania odtworzenie toku rozumowania sądu⁵, jak również zobliguje sąd do większej kondensacji myśli, prowadzącej do zmaćcenia przekazu⁶ i utraty funkcji perswazyjnej orzeczenia. Podnoszono, że jeden uniwersalny wzór uzasadnienia może okazać się nieadekwatny dla wszystkich

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. T.j. Dz.U. 2024, poz. 37 ze zm. [dalej: k.p.k. albo Kodeks postępowania karnego].

² Na fakt, iż mamy do czynienia z obowiązkiem, wskazuje A. Sakowicz: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz.* Red. A. Sakowicz. C.H.Beck, Warszawa 2020, s. 368.

³ Por. I. Rzucidło: *Uzasadnienie orzeczenia sądowego. Ujęcie teoretyczne a poglądy orzecznictwa.* Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 61, gdzie autorka, dostrzegając zgłaszane wątpliwości, wyraża zainteresowanie rozwojem tej metody uzasadniania orzeczeń.

⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw. Sejm VIII kadencji. Druk sejmowy nr 3251, s. 56.

⁵ K. Gajowniczek-Pruszyńska: *Opinia Komisji Legislacyjnej przy Naczelnej Radzie Adwokackiej do projektu ustawy z dnia 4 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw.* Rządowe Centrum Legislacji, 28.12.2018. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12318806/12554727/12554730/dokument377906.pdf> [dostęp: 24.01.2025], s. 38.

⁶ Stanowisko nr 1 Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie z dnia 3 stycznia 2019 r. Rządowe Centrum Legislacji, 08.01.2019. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12318806/12554727/12554730/dokument377909.pdf> [dostęp: 24.01.2025], s. 8.

rodzajów spraw⁷, a także argumentowano, iż jakość uzasadnień zależy od warsztatu sędziego, nie zaś od wprowadzenia wymogu sporządzenia ich na formularzu⁸.

Jeszcze przed jego wejściem w życie *novum* w postaci obowiązku wyjawiania motywów wyroku w postępowaniu karnym na formularzach spotkało się z umiarkowaną lub jednoznaczną krytyką doktryny. W najostrzejszych wypowiedziach projektodawcom zarzucano nieznamość praktyki i wskazywano, że stan rzeczy przedstawiony w uzasadnieniu ustawy jako powszechny, w którym uzasadnienie sądowe liczy kilkadziesiąt lub nawet kilkaset stron, należy w rzeczywistości do rzadkości i ma miejsce wyłącznie w wieloosobowych i wielowątkowych procesach gospodarczych lub poświęconych działalności dużych grup bądź związków przestępczych⁹. Inni autorzy, zajmując bardziej znuansowane stanowisko, wskazywali, że problem czasochłonności redakcji uzasadnień istnieje, a postulowana wówczas zmiana – choć wtedy trudna do jednoznacznej oceny – stanowi próbę realizacji skądinąd szczytnych założeń¹⁰.

Dzisiaj, przeszło 5 lat po przemianie projektu ustawy w akt prawa powszechnie obowiązującego, wydaje się, że wątpliwości dotyczące rzeczywistych, a nie ewentualnych efektów tej zmiany zostały rozwiane. Jakikolwiek znaczące głosy poparcia dla komentowanych rozwiązań niemal całkowicie wyparto¹¹, z tym zastrzeżeniem, że nie przestano wyrażać poglądu o dysfunkcjonalności poprzedniego systemu¹². Głoszący go autorzy niemalże jednym tchem dodają, że mamy do czynienia z kolejnym przejawem zastosowania nieadekwatnych rozwiązań do prawidłowo zidentyfikowanych problemów¹³.

⁷ J. Zagrodnik: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw*. Rządowe Centrum Legislacji, 18.12.2018. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12318806/12554727/12554730/dokument377907.pdf> [dostęp: 24.01.2025], s. 35.

⁸ K. Gajowniczek-Pruszyńska: *Opinia...*, s. 38.

⁹ P. Hofmański, S. Zabłocki: *Standaryzacja uzasadnień wyroków sądów pierwszej instancji*. W: *Artes serviunt vitae sapienti imperat. Proces karny sensu largo. Rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin*. Red. R. Olszewski, D. Świecki, J. Kasiński i in. Wolters Kluwer, Warszawa–Łódź 2019, s. 253.

¹⁰ M. Laskowski: *Uzasadnienie wyroku – rzeczywistość i próby jej zmiany*. W: *Artes serviunt vitae...*, s. 345.

¹¹ Zob. jednak odosobnione, pochlebne dla regulacji z art. 99a k.p.k. stanowisko A. Kotowski: *O formularzach uzasadnień w sprawach karnych*. „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 7–8, s. 144 i nast.

¹² R. Zawłocki: *Wprowadzenie*. W: *Uzasadnienia wyroków sądu karnego na urzędowych formularzach*. Red. R. Zawłocki. Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 9.

¹³ Ibidem, s. 9, 11. Zob. także H. Paluszkiwicz, S. Kowalski: *Odmowa sporządzenia uzasadnienia na formularzu. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20*. „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 58. Por. również

Wobec co najwyżej umiarkowanie pozytywnego przyjęcia przez przedstawicieli teorii i praktyki prawa instytucji wzoru uzasadnienia wyroku nie dziwi odbicie owej niechęci także w orzecznictwie sądowym. Opór przed zastosowaniem się do obowiązku z art. 99a § 1 k.p.k., mimo jego niewątpliwie silnych podstaw tetycznych, jest wyraźnie widoczny w praktyce stosowania prawa¹⁴. Należy tu wskazać na precedensowy wyrok Sądu Najwyższego [dalej: SN] z dnia 11 sierpnia 2020 r. w sprawie o sygnaturze akt I KA 1/20¹⁵, którego uzasadnienie poprzedził wywód dotyczący dopuszczalności odstąpienia od korzystania z urzędowo ustalonego wzoru uzasadnienia, w razie gdyby w konkretnej sprawie sąd ocenił, że zastosowanie art. 99a § 1 k.p.k. naruszyłoby prawo strony do rzetelnego procesu. Sąd Najwyższy, w istocie stosując bezpośrednio art. 91 ust. 2 Konstytucji RP¹⁶ i przeprowadzając incydentalną kontrolę zgodności art. 99a § 1 k.p.k. z art. 6 ust. 1 EKPC¹⁷, skonkludował, iż sporządzenie w badanej sprawie uzasadnienia na formularzu nie pozwala w sposób adekwatny odnieść się do zarzutów podniesionych w apelacji.

Powołanie się na ten judykat stało się właściwie nieodzownym elementem pierwszych zdań uzasadnień wyroków SN działającego jako sąd II instancji¹⁸, a także licznych orzeczeń sądów powszechnych różnych szczebli¹⁹, w których odstąpiono od zastosowania art. 99a § 1 k.p.k. Składy orzekające rzecz jasna podnosiły, że odstąpienie od stosowania

publikowane wypowiedzi Andrzeja Sakowicza, który z początku wyrażając się pozytywnie o idei usprawniania procesu uzasadniania wyroków (A. Sakowicz: *Komentarz do art. 99a...*, Warszawa 2020, s. 368), już w następnym wydaniu komentarza pod swoją redakcją z ironią pisał o „pomocnych» rozwiązaniach biurowo-technicznych” (A. Sakowicz: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz.* Red. A. Sakowicz. C.H.Beck, Warszawa 2023, s. 404).

¹⁴ Zob. R. Zawłocki: *Wprowadzenie...*, s. 10.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2020 r. I KA 1/20. „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 47 i nast. z aprobowanymi głosami H. Paluszkiewicz, S. Kowalski: *Odmowa..., passim*; J. Roszkiewicz: *Incydentalna kontrola zgodności ustaw z prawem międzynarodowym i europejskim. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20.* „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 62 i nast.

¹⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm. [dalej: Konstytucja RP].

¹⁷ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm. [dalej: EKPC].

¹⁸ Zob. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2021 r. I KA 8/20 [LEX 3157608]; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2021 r. I KA 14/21 [LEX 3550421]; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2022 r. I KA 13/22 [LEX 3566901]; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2023 r. I KA 16/22 [LEX 3556579].

¹⁹ Zob. przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 marca 2024 r. II AKa 143/23 [LEX 3721258]; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 grudnia 2022 r. II AKa 303/22 [LEX 3554310]; wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 16 maja 2023 r. III K 55/23 [LEX 3568585].

wzoru uzasadnienia w określonej sprawie ma charakter incydentalny, lecz powszechność tego wyjątku sprawia, iż można odnieść wrażenie występowania w tym przedmiocie reguły w sensie faktycznym.

2. Problem badawczy

Przy dostrzeżeniu opisanych wyżej tarć między władzą ustawodawczą a władzą sądowniczą ciekawa wydaje się kwestia odbicia tych sporów w praktyce funkcjonowania organów sprawujących sądownictwo dyscyplinarne tzw. wolnych zawodów. Powyższe wynika co najmniej z dwóch powodów.

Przede wszystkim organy sądów dyscyplinarnych zasadniczo wykonują władztwo publicznoprawne²⁰ i działają głównie na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego. W zakresie swojego funkcjonowania są one zatem związane odpowiednimi rozwiązaniami legislacyjnymi, przyjętymi przez ustawodawcę, chociaż od strony personalnej zachowują całkowitą niezależność od władzy wykonawczej. Choć nie jest to zjawisko pożądane, trudniej jest w dzisiejszym stanie prawnym poczynić podobne obserwacje na poziomie sądów powszechnych, które chociażby ze względu na system powoływania i odwoływania swoich prezesów są mimowolnie systemowo, a przede wszystkim w aspekcie administracyjnym, powiązane z egzekutywą²¹. Nie chodzi tu o ingerencję władzy wykonawczej w sposób wykonywania władzy sądowniczej (a przynajmniej nie powinno), a raczej o wpływ tej pierwszej na ramy ustrojowo-personalne, w jakich wymiar sprawiedliwości jest sprawowany.

Sądy dyscyplinarne samorządów zawodowych, korzystając z dobrodziejstwa art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, dysponują w tym sensie znaczną autonomią w relacji władza wykonawcza – sąd dyscyplinarny, jednak ponieważ podstawą ich działania jest ustawa, takiej niezależności próżno szukać (i słusznie) w analogicznej relacji do władzy ustawodawczej. Zasadniczo rozwiązania przyjęte przez prawodawcę odbijają się na praktyce funkcjonowania postępowania dyscyplinarnego²². Na poziomie ogólnym

²⁰ R. Giętkowski: *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013, s. 39.

²¹ Szerzej o powiązaniach władzy sądowniczej z władzą wykonawczą zob. B. Grabowska-Moroz, M. Szulecka: „Od kadr się zaczęło”, czyli o skutkach nowelizacji z 12.07.2017 r. ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. W: *Konstytucja. Praworządność. Władza sądownicza*. Red. Ł. Bojarski, K. Grajewski, J. Kremer i in. Wolters Kluwer, Warszawa 2019, *passim*.

²² Por. A. Woroniecka: *Radca prawny w postępowaniu dyscyplinarnym*. W: *Wykonywanie zawodu radcy prawnego*. Red. K. Mularczyk, M. Pyrz, T. Scheffler i in. C.H.Beck, Warszawa 2022, s. 272.

jest tak dlatego, że odpowiedzialność dyscyplinarna jest rodzajem odpowiedzialności prawnej, zatem kształtowanej przez normy prawne. Wpływ prawodawcy na jej ramy nie odbywa się wyłącznie przy nowelizacji ustanawiającej ją ustawy – nieraz ulega urzeczywistnieniu poprzez zmianę brzmienia przepisów Kodeksu postępowania karnego. Przyczyną tego jest sposób, w jaki postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności deontologicznej jest standardowo uregulowane. Rozłożone na jedynie kilkadziesiąt jednostek redakcyjnych tekstu prawnego zrębowe unormowania określające kluczowe aspekty procesu dyscyplinarnego uzupełnia klauzula odpowiedniego stosowania, nakazująca w zakresie nieuregulowanym poprzedzającymi ją przepisami stosować odpowiednio Kodeks postępowania karnego.

Stwierdzić zatem należy, że podjęta przez prawodawcę decyzja o wprowadzeniu obowiązku uzasadniania orzeczeń na formularzach, jakkolwiek by jej nie oceniać, nie może, chociażby abstrakcyjnie, zupełnie ujść uwadze organom sprawującym sądownictwo dyscyplinarne w ramach samorządów zawodowych. Winny one, wobec obowiązujących przepisów, wpiernić sobie pytanie, czy kwestia formy uzasadnień została uregulowana w ustawie wprowadzającej odpowiedzialność zawodową członków korporacji, a następnie – w razie konkluzji przeczących – pochylić się nad kwestią odpowiedniego zastosowania tej zmiany. Pytanie brzmi: czy rzeczywiście tak wygląda praktyka i czy rzeczywiście zmiana, chociażby formalno-technicznych aspektów procedury karnej, zawsze znajduje swoje **odpowiednie** odzwierciedlenie w praktyce funkcjonowania sądów dyscyplinarnych? Wydaje się, że udzielenie na to pytanie odpowiedzi twierdzącej możliwe jest tylko poprzez przeprowadzenie rozumowania indukcyjnego – zawodnego, gdyż niezupełnego. Obierając zatem przedmiot badania, dla maksymalizacji jego wartości naukowej, pożądana byłaby eksploracja takiego pola odpowiedniego stosowania, które stanowi w praktyce źródło uzasadnionych kontrowersji. To właśnie daje się powiedzieć o formularzach uzasadnień wyroków w sprawach karnych.

Skoro art. 99a k.p.k. stosowany jest dysharmonijnie w sądownictwie powszechnym, tym bardziej wydaje się, że jego odpowiednie stosowanie przez organy sądownictwa deontologicznego polegać będzie raczej na jego niestosowaniu. Jednak wskazać przy tym należy na tezy niektórych autorów, którzy twierdzili, że tak jak formularze, o których mowa w art. 99a k.p.k., mogą nie być adekwatne do wszystkich rodzajów spraw, tak do najprostszych stanów faktycznych mogą okazać się użyteczne²³.

²³ J. Zagrodnik, Ł. Chmielniak, M. Klonowski i in.: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz praktyczny do nowelizacji 2019*. Red. J. Zagrodnik. Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 56.

Deliktami dyscyplinarnymi są co do zasady zachowania o odpowiednio mniejszej zawartości bezprawia niż zachowania stanowiące przestępstwa, co widać chociażby po katalogu sankcji, którym każdy z tych środków reakcji represyjnej dysponuje. Wydawać by się mogło zatem, że w postępowaniach dyscyplinarnych odpowiednio zastosowane formularze uzasadnień wyroków byłyby ułatwieniem i cieszyłyby się większą popularnością niż w sądach powszechnych. Celem relacjonowanego badania było sprawdzenie, czy w rzeczywistości tak jest.

Niejako uzupełniając powyższe, równie ciekawym problemem, na który relacjonowane badanie ma rzucać światło, jest kwestia odzwierciedlenia w praktyce **istoty** odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym. Bezspornie odpowiednie stosowanie określonego przepisu może polegać na jego zastosowaniu wprost, z koniecznymi modyfikacjami lub na odstępianiu od jego stosowania²⁴. Trzeba jednak, jak to czyni SN, zauważyć, że za przyjęciem trzeciego sposobu postąpienia musi przemawiać nieadekwatność normy wywodzonej z przepisu odpowiednio stosowanego, a nawet wtedy czynić to należy przy zachowaniu szczególnej ostrożności²⁵. Trafnie podkreśla się, że „odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego oznacza nakaz posłużenia się analogią z ustawy jako sposobem stosowania prawa w wypadkach wskazanych przez przepis odsyłający”²⁶. Choć odmowa zastosowania przepisu jest pełnoprawnym sposobem jego **odpowiedniego** stosowania²⁷, winna ona stanowić ostateczność, gdy nie jest adekwatne zastosowanie przepisu wprost lub z odpowiednimi modyfikacjami.

Kryteriów owej adekwatności poszukuje m.in. doktryna prawa karnego procesowego, w której wskazuje się, że zakaz adaptacji konkretnego przepisu Kodeksu postępowania karnego do postępowania dyscyplinarnego może wynikać z: jego bezprzedmiotowości, jego całkowitej sprzeczności z przepisami przewidzianymi dla postępowania dyscyplinarnego, zupełności (kompletności) regulacji ustawy, charakteru norm prawnych ingerujących nazbyt w konstytucyjne wolności i prawa oraz podmiotu stosującego daną czynność²⁸. Z faktu istnienia powyższych, niekontestowanych

²⁴ P. Czarnecki: *Specyfika postępowania w sprawach dotyczących odpowiedzialności zawodowej w prawie medycznym*. W: *System prawa medycznego*. T. 6: *Odpowiedzialność publicznoprawna*. Red. A. Barczak-Oplustil, T. Sroka. C.H.Beck, Warszawa 2023, s. 1134.

²⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2003 r. SNO 67/03 [LEX 471880].

²⁶ M. Hauser: *Przepisy odsyłające. Zagadnienia ogólne*. „Przegląd Legislacyjny” 2003, nr 4, s. 88–89, cyt. za: K. Dudka: *Stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniach dyscyplinarnych uregulowanych w prawie o adwokaturze oraz ustawie o radcach prawnych*. „Prawo w Działaniu” 2014, t. 18, s. 48.

²⁷ K. Dudka: *Stosowanie przepisów...*, s. 48.

²⁸ Ibidem, s. 50.

kryteriów o charakterze negatywnym wynika, że w sensie logicznym mamy do czynienia z regułą odpowiedniego stosowania przepisu poprzez posłużenie się nim wprost lub z odpowiednimi modyfikacjami. Odstępstwem od tej reguły jest odmowa zaaplikowania przepisu, za którą, aby była dopuszczalna, przemawiać muszą uzasadnione racje.

Prima facie przed sędzią sądu dyscyplinarnego rozważającego formę sporządzenia uzasadnienia rysują się 3 możliwości. Może on:

- 1) zastosować art. 99a k.p.k. z odpowiednimi modyfikacjami, uzasadniając swoje orzeczenie na formularzu i dostosowując go do wymogów postępowania dyscyplinarnego (np. poprzez zmianę nazwy decyzji procesowej lub modyfikację treści odpowiednich rubryk formularza);
- 2) odmówić stosowania art. 99a k.p.k., powołując się na jego nieadekwatność do postępowania dyscyplinarnego;
- 3) odmówić stosowania art. 99a k.p.k., stwierdzając, jak to uczynił SN w wyroku z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20, że w konkretnej sprawie uzasadnienie wyroku na formularzu, choć tetycznie uzasadnione, nie gwarantuje realizacji prawa do rzetelnego procesu.

Zbadanie, jak nieaprobowana przez sędziów sądów powszechnych regulacja taka jak art. 99a k.p.k. recypowana jest w sądach dyscyplinarnych, dostarczać będzie wskazówek na temat praktycznej realizacji opisanych wyżej zasad odpowiedniego stosowania przepisów procedury karnej. Co istotne, w najmniejszym stopniu nie odbiera się w tym miejscu znaczenia precedensowemu wyrokowi SN z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20 i bynajmniej nie usiłuje się twierdzić, że sąd (powszechny albo dyscyplinarny) nie ma prawa dokonywać incydentalnej kontroli zgodności przepisu art. 99a k.p.k. z przepisami wyższego rzędu. Niemniej należy za tymże wyrokiem SN podkreślić, że kontrola ta ma w sądownictwie powszechnym charakter incydentalny i nieadekwatność formularzy uzasadnień wyroków musi być, do czasu (pożądaney skądinąd) interwencji ustawodawcy, stwierdzana *ad casum*. Wreszcie, nie przesądza się niniejszym, że orzeczenia sądów dyscyplinarnych powinny być zasadniczo uzasadniane na formularzu, o którym mowa w art. 99a k.p.k., jednak ośmiela się za-insynuować, że w braku przekonujących argumentów przeciwnych – tak właśnie powinno być. Wnioski z przeprowadzonego badania mają być również polem do rozważań w przedmiocie tego, czy takie przesłanki rzeczywiście zachodzą.

3. Metody badawcze

Bardziej efektywne niż analizowanie poszczególnych orzeczeń sądów dyscyplinarnych pod kątem formy sporządzenia uzasadnienia wydało się

odwołanie do ogólnych, zagregowanych informacji. W celu uzyskania materiału badawczego, pozwalającego przeanalizować praktykę stosowania art. 99a k.p.k. przez sądy dyscyplinarne różnych samorządów zawodowych, wykorzystano uprawnienia, jakie oferuje ustawa o dostępie do informacji publicznej²⁹. Przeprowadzenie badania w oparciu o informacje uzyskane na podstawie u.d.i.p. uznać należy za rzetelne, ponieważ z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością można przyjąć, że wszelkie uzyskane w ten sposób dane są prawdziwe, a także aktualne.

Na podstawie art. 2 ust. 1 u.d.i.p. prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje każdemu, a zgodnie z art. 2 ust. 2 u.d.i.p. od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego. Od strony podmiotowej, na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2 u.d.i.p., do udostępniania informacji publicznej obowiązane są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne, w szczególności organy samorządów gospodarczych i zawodowych. Przedmiotowo zaś, zgodnie z definicją legalną z art. 1 ust. 1 u.d.i.p., informacją publiczną w rozumieniu tej ustawy jest każda informacja o sprawach publicznych. Pojęcie to ulega dookreśleniu w art. 6 ust. 1 u.d.i.p. poprzez zawarty tam przykładowy katalog przedmiotów udostępnienia. W kontekście relacjonowanego badania relewantny okazał się przepis art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. d u.d.i.p., zgodnie z którym udostępnieniu podlega informacja publiczna o zasadach funkcjonowania podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1 u.d.i.p., w tym o sposobach przyjmowania i załatwiania spraw.

Z powołaniem na powyższe przepisy w dniach między 10 czerwca 2024 r. a 23 czerwca 2024 r. zwrócono się z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej do 84 sądów dyscyplinarnych różnych samorządów zawodowych, działających na podstawie właściwych im ustaw. Za grupę badawczą przyjęto:

- wszystkie 24 sądy dyscyplinarne okręgowych rad adwokackich;
- Wyższy Sąd Dyscyplinarny Naczelnej Rady Adwokackiej;
- wszystkie 19 okręgowych sądów dyscyplinarnych okręgowych izb radców prawnych;
- Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych;
- wszystkie 11 sądów dyscyplinarnych izb notarialnych;
- Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Rady Notarialnej;
- Sąd Dyscyplinarny Polskiej Izby Rzeczników Patentowych;
- Wyższy Sąd Dyscyplinarny Polskiej Izby Rzeczników Patentowych;
- wszystkie 23 okręgowe sądy dyscyplinarne okręgowych izb lekarskich;

²⁹ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. T.j. Dz.U. 2022, poz. 902 [dalej: u.d.i.p.].

- Naczelny Sąd Lekarski Naczelnej Izby Lekarskiej;
- Krajowy Sąd Dyscyplinarny Polskiej Izby Biegłych Rewidentów.

Przy określaniu zakresu podmiotowego badania kierowano się kryterium objęcia nim nie tylko samorządów zrzeszających prawników, lecz także osoby wykonujące profesje o charakterze innym niż prawniczy. Jednocześnie starano się uwzględnić również tych, którzy co do zasady nie pracują na co dzień z prawem karnym procesowym. Fundamentalnie istotne było też, by każdy sąd dyscyplinarny działał na podstawie ustawy zawierającej klauzulę karalności dyscyplinarnej oraz by owa ustawa, normując postępowanie dyscyplinarne, w zakresie nią nieunormowanym odsyłała do odpowiednio stosowanego k.p.k.³⁰ Ustawy te nie mogły zatem przewidywać żadnych unormowań dotyczących technicznego sposobu redakcji uzasadnienia orzeczenia, aby kwestia ta pozostała nieuregulowana i tym samym wymagała odpowiedniego zastosowania odpowiadających jej przepisów k.p.k.

Dyskwalifikowane z badania były te sądy dyscyplinarne, przed którymi postępowanie zostało wyczerpująco uregulowane w akcie rangi ustawy lub rozporządzenia, nie pozostawiając wątpliwości co do obowiązku (nie)stosowania formularzy z art. 99a k.p.k. Wątpliwie przydatne dla analizy badanych problemów okazały się przykładowo sądy dyscyplinarne izb aptekarskich, działające na podstawie ustawy o izbach aptekarskich³¹, która choć w art. 62 ust. 1 pkt 2 odsyła do odpowiedniego stosowania k.p.k., to jednak z uwagi na § 40 i 41 rozporządzenia³² wydanego w oparciu o art. 62 ust. 2 tej ustawy należało przyjąć, że teza o obowiązku uzasadniania orzeczeń tych sądów na formularzach jest niemożliwa do obrony. Gdyby nawet było odwrotnie, ze względu na znaczną rozbieżność w stopniu szczegółowości regulacji poświęconej postępowaniu w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów i chociażby adwokatów czy radców prawnych, próba porównywania tych procedur musiałaby być metodologicznie nierzetelna. W końcu za ograniczeniem liczby wystosowanych wniosków przemawiała potrzeba zakreślenia rozsądnych ram badawczych.

³⁰ Zob. art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze. T.j. Dz.U. 2022, poz. 1184 ze zm. [dalej: pr. adw.]; art. 741 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. T.j. Dz.U. 2024, poz. 499 [dalej: u.r.p.]; art. 69 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie. T.j. Dz.U. 2022, poz. 1799 ze zm.; art. 67b ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych. T.j. Dz.U. 2024, poz. 749; art. 112 pkt 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich. T.j. Dz.U. 2021, poz. 1342 [dalej: u.i.l.]; art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. T.j. Dz.U. 2023, poz. 1015 ze zm.

³¹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich. T.j. Dz.U. 2024, poz. 688.

³² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów. Dz.U. nr 65, poz. 612.

Od strony przedmiotowej podjęto próbę sformułowania pytań w taki sposób, ażeby badanie nosiło cechy badania zarówno ilościowego, jak i jakościowego, przy uwzględnieniu ram prawnych gwarantowanych przez u.d.i.p. Wniesiono o udostępnienie informacji publicznej poprzez udzielenie odpowiedzi na następujące pytania: czy orzeczenia sądu dyscyplinarnego, będącego adresatem wniosku, uzasadniane są obecnie na formularzu, o którym mowa w art. 99a § 1 k.p.k.? Czy kiedykolwiek były one w ten sposób uzasadniane?

W razie udzielenia negatywnej odpowiedzi na pierwsze z pytań zwrócono się również z prośbą o wyjaśnienie, dlaczego sąd dyscyplinarny, będący adresatem wniosku, nie praktykuje obecnie uzasadniania orzeczeń na formularzu, o którym mowa w art. 99a § 1 k.p.k. Zapytano, jakie jest uzasadnienie stanowiska odpowiedniego sądu w sprawie stosowania normy wywodzonej z właściwego przepisu nakazującego odpowiednio stosować k.p.k. w zw. z art. 99a § 1 k.p.k. oraz czy opiera się ono na wydanych w tym przedmiocie opiniach prawnych. W razie gdyby tak było – zwrócono się z prośbą o przesłanie kopii tych opinii.

W praktyce bardzo trudno jest jednoznacznie stwierdzić, czy określona informacja jest informacją publiczną w rozumieniu u.d.i.p., i łamy niniejszej pracy nie są polem do dłuższego wywodu w tym przedmiocie. Skupiając się na kwestiach istotnych z punktu widzenia relacjonowanego badania, jak wynika z art. 1 ust. 1 u.d.i.p., każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną, lecz słusznie wskazuje się, że tak skonstruowana definicja legalna dotknięta jest błędem *ignotum per ignotum, definiens* bowiem zawiera inne pojęcie nieostre, wymagające dookreślenia³³. Dostrzeżenia wymaga art. 6 ust. 1 u.d.i.p., który jednakże stanowi jedynie przykładowy katalog informacji publicznych. Podkreślając, iż zawarte tam wyliczenie nie ma charakteru zamkniętego, stwierdzić można, że przynajmniej od strony teoretycznej pojęcie informacji publicznej, która podlega dookreśleniu, zdefiniowane jest bardzo szeroko.

Poczyniwszy powyższe zastrzeżenia, wydaje się, że odpowiedzi na proponowane pytania mieszczą się w zakresie znaczeniowym pojęcia definiowanego w art. 1 ust. 1 u.d.i.p. Praktyka odpowiedniego stosowania art. 99a k.p.k. zdaje się stanowić informację o zasadach funkcjonowania podmiotu obowiązanego do udzielenia informacji w szczególności o sposobie załatwiania spraw (zob. art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. d u.d.i.p.). Z punktu widzenia skuteczności zastosowanej metody badawczej należy pamiętać,

³³ Zob. A. Piskorz-Ryń: *Komentarz do art. 1. W: Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*. Red. A. Piskorz-Ryń, M. Sakowska-Baryła. Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 20.

że w ostateczności to od wykładni prawa przyjętej przez adresata wniosku będzie zależeć, czy żądana informacja podlegać będzie udostępnieniu.

4. Wyniki

Odpowiedzi na rozesłane wnioski doręczano, nierzadko z naruszeniem 14-dniowego terminu o charakterze instrukcyjnym³⁴ z art. 13 ust. 1 u.d.i.p., w dniach między 11 czerwca 2024 r. a 29 lipca 2024 r. Na 84 wystosowane wnioski w formie pisemnej uzyskano 77 odpowiedzi (91,7%). Spośród sądów, które odpowiedziały, 76 (98,7%) udzieliło odpowiedzi na pierwsze pytanie, a 53 (68,8%) wskazały powody niestosowania art. 99a k.p.k.

4.1. Wyniki badania ilościowego

Wśród 76 sądów dyscyplinarnych, które udzieliły odpowiedzi na pierwsze pytanie, tylko 1 sąd (1,3%) uzasadnia obecnie swoje orzeczenia na formularzach, o których mowa w art. 99a k.p.k. Zdecydowana większość, bo 75 z 76 sądów (98,7%), w praktyce funkcjonowania odmawia stosowania art. 99a k.p.k. W przeszłości 6 z 76 (7,9%) badanych sądów dyscyplinarnych uzasadniło co najmniej jedno swoje orzeczenie na formularzu, natomiast 70 z 76 (92,1%) sądów nigdy tego nie uczyniło.

Wśród adwokackich sądów dyscyplinarnych wnioskowanej informacji publicznej w zakresie obecnej i przeszłej praktyki odpowiedniego stosowania art. 99a k.p.k. udzieliło 20 z 25 sądów. Wynika z nich, że żaden z sądów adwokackich nie stosuje obecnie formularzy uzasadnień, ani też nie stosował ich w przeszłości. Spośród 20 sądów dyscyplinarnych radców prawnych odpowiedziało 19 sądów, przy czym żaden z nich nie stosuje obecnie formularzy, a 3 (15,8%), w tym Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych, stosowały je w przeszłości przy okazji wydawania co najmniej jednego orzeczenia. Spośród notarialnych sądów dyscyplinarnych odpowiedziało wszystkie 12 sądów. Jeden z nich (9,1%) stosuje obecnie formularze uzasadnień, poza nim zaś 3 (25%) inne sądy notarialne w przeszłości uzasadniły na formularzu co najmniej jedno orzeczenie. W przypadku sądów lekarskich odpowiedzi udzieliły wszystkie 24 sądy dyscyplinarne, a wynika z nich, że w dotychczasowej praktyce tych sądów na formularzu nie uzasadniono chociażby jednego orzeczenia. Podobnie wygląda funkcjonowanie sądu samorządu biegłych

³⁴ I. Kamińska, M. Rozbicka-Ostrowska: *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*. Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 288.

rewidentów – formularzy uzasadnień ani nie stosuje on obecnie, ani nie stosował w przeszłości. Sądy dyscyplinarne izby rzeczników patentowych nie udzieliły odpowiedzi na wnioszek.

Tabela 1. Wyniki badania ilościowego

Samorząd	adw.	r.pr.	not.	rzecz. pat.	lek.	bieg. rew.	ogółem
Sądy zapytane	25	20	12	2	24	1	84
Uzyskane odpowiedzi na pytanie ilościowe	20	19	12	0	24	1	76
Formularze stosowane obecnie	0 (0%)	0 (0%)	1 (8,3%)	b.d.	0 (0%)	0 (0%)	1 (1,3%)
Formularze stosowane co najmniej raz	0 (0%)	3 (15,8%)	3 (25%)	b.d.	0 (0%)	0 (0%)	6 (7,9%)
Formularze nigdy niestosowane	20 (100%)	16 (84,2%)	9 (75%)	b.d.	24 (100%)	1 (100%)	70 (92,1%)

Źródło: Opracowanie własne.

4.2. Wyniki badania jakościowego

Choć niemalże wszystkie przebadane sądy dyscyplinarne, które odpowiedziały na wystosowany wniosek, udzieliły informacji w zakresie pytania stanowiącego narzędzie badania ilościowego, inaczej było w przypadku prośby o wskazanie przesłanek ewentualnego (jak się okazało – powszechnego) niestosowania formularzy z art. 99a k.p.k. Spośród 75 zbadanych sądów dyscyplinarnych, które obecnie uzasadniają swoje orzeczenia w formie tekstu ciągłego, 24 (32%) w ogóle odmówiło odpowiedzi na to pytanie z powołaniem na fakt, iż wnioskowana informacja nie podlega udostępnieniu w trybie u.d.i.p. Twierdzono, że w ramach tej instytucji nie można domagać się uzasadnienia działań, wykładni prawa lub udzielenia porad prawnych oraz że żądana informacja w istocie sprowadza się do sfery motywacyjnej stosowania prawa przez organ. Nierzadko czyniono to z powołaniem na orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego [dalej: NSA] i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych [dalej: WSA]³⁵. Z tej

³⁵ W pismach odmawiających udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie powielano m.in. następujące orzeczenia: postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 stycznia 2011 r. I OSK 8/11 [CBOSA]; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 listopada 2012 r. I OSK 1963/12 [CBOSA]; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 13 września 2017 r. II SAB/Go 52/17 [CBOSA].

przyczyny wyniki badania jakościowego obejmują mniejszy zakres grupy badawczej, jednakże mimo tego 51 odpowiedzi na pytanie o powody przyjęcia takiego modelu postępowania dostarcza interesującego wglądu w rzeczywistość odpowiedniego stosowania przepisów procedury karnej w postępowaniu dyscyplinarnym.

Argumenty na poparcie praktyki niestosowania formularzy uzasadnień orzeczeń przedstawiane przez organy, które udzieliły odpowiedzi na zadane pytanie, w istocie cechowały się sporą różnorodnością, co nie oznacza, że pewne tezy nie były powielane. W celu nadania niniejszej prezentacji wyników badania maksymalnej przejrzystości, poniżej zaproponowano wyliczenie syntetycznie ujętych stanowisk, przyjętych przez różne sądy dyscyplinarne, którymi tłumaczyły one swoją praktykę. Po każdej z tez podano w nawiasie liczbę sądów dyscyplinarnych, które ją wysunęły. Czytając zaprezentowane wyniki, należy pamiętać, iż nierzadko jeden sąd podawał kilka różnych argumentów.

- 1) Regulacja ustawy szczególnej jest pełna, a klauzula odpowiedniego stosowania Kodeksu postępowania karnego dotyczy wyłącznie zakresu nieuregulowanego ustawą szczególną (22).
- 2) Formularze, o których mowa w art. 99a k.p.k., są nieadekwatne w postępowaniu dyscyplinarnym z uwagi na jego charakter oraz cele, a jednocześnie niemożliwe jest ich zaadaptowanie do niego (9).
- 3) Uzasadnienie tekstem ciągłym lepiej służy realizacji prawa do sądu (7).
- 4) Sąd dyscyplinarny wydaje orzeczenia, a nie wyroki, zatem art. 99a k.p.k., który traktuje o wyrokach, w ogóle nie znajduje zastosowania w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej (5).
- 5) Klauzula odpowiedniego stosowania nakazuje odpowiednio stosować wyłącznie k.p.k., a nie rozporządzenia wydane na jego podstawie (2).
- 6) Uzasadnienie wyroku na formularzu stanowi poważne utrudnienie pracy dla sędziów (1).
- 7) Stosowanie formularzy wyroków jest fakultatywne, nie zaś obowiązkowe (1).

Dodatkowo w przypadku 7 sądów uzasadnienie praktyki było zawiłe, niejasne i jako takie zostało uznane za nieprzydatne na potrzeby niniejszego badania. Interesujące, acz niedające się łatwo zakwalifikować do którejkolwiek z wyżej wymienionych tez, są informacje przekazane przez Sąd Dyscyplinarny Rady Notarialnej w Rzeszowie oraz Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Rady Radców Prawnych w Gdańsku, które w uzasadnieniu swojej praktyki niestosowania formularzy z art. 99a k.p.k., wskazały na wnioski ze szkoleń przeznaczonych dla sędziów tychże sądów korporacyjnych. Jeden z powyższych sądów przekazał, że prowadzącymi owe szkolenia są sędziowie sądów powszechnych.

Zasadniczo argumenty podnoszone przez organy sądownictwa deontologicznego okazały się niejednolite, nawet w obrębie jednego samorządu zawodowego. Korporacje, w ramach których funkcjonuje większa liczba sądów zawodowych, dochodziły do podobnych wniosków, ale popierały je różnymi argumentami spośród powyżej przedstawionych. Pewnym wyjątkiem w sensie faktycznym jest zbadany samorząd personelu białego, w przeważającej bowiem większości przypadków odpowiedzi okręgowych sądów lekarskich uzasadnieniem dla niestosowania formularzy z art. 99a k.p.k. była teza o zupełności regulacji ustawowej (wymieniona powyżej jako pierwsza). Aż 19 z 24 (79,17%) przebadanych sądów lekarskich stoi na stanowisku, że art. 89 ust. 3 u.i.l. wyczerpująco normuje formalne aspekty uzasadnienia orzeczenia. Wszystkie te argumenty zostaną skomentowane w dalszej części opracowania.

4.2.1. Opinia OBSiL

Okręgowe sądy dyscyplinarne okręgowych izb radców prawnych w Koszalinie, Olsztynie i Poznaniu uzasadniły swoją praktykę wnioskami z opinii przygotowanej przez Pawła Czarneckiego na zlecenie Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Izby Radców Prawnych³⁶ [dalej: OBSiL]. Choć znaczna liczba opinii i stanowisk OBSiL publikowana jest na stronie internetowej tej jednostki³⁷, nie uczyniono podobnie z opinią z 2 lipca 2021 r. w przedmiocie dopuszczalności stosowania przepisu art. 99a k.p.k. w postępowaniu dyscyplinarnym wobec radców prawnych autorstwa P. Czarneckiego [dalej: Opinia OBSiL]. Uzyskano do niej dostęp, gdyż stanowiła załącznik do odpowiedzi na wniosek o udostępnienie informacji publicznej jednego z radcowskich sądów dyscyplinarnych. Przed jej omówieniem zauważyć trzeba, że wzmianka o Opinii OBSiL znalazła się w odpowiedziach jedynie 3 z 19 (15,79%) zbadanych sądów dyscyplinarnych samorządu radcowskiego, a liczne z nich wręcz podkreślały, że nie dysponują żadnymi opiniami prawnymi w przedmiocie objętym badaniem. Nie wydaje się zatem, by pośród przedstawicieli tej korporacji rozpowszechniona była chociażby świadomość faktu jej wydania, nie wspominając o raczej umiarkowanym jej odbiciu na sposób funkcjonowania sądów radcowskich.

Argumentacja poprowadzona w Opinii OBSiL co do zasady opiera się o wykładnię funkcjonalną i celowościową. Autor już na wstępie dostrzega,

³⁶ P. Czarnecki: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w przedmiocie dopuszczalności stosowania przepisu art. 99a KPK w postępowaniu dyscyplinarnym wobec radców prawnych*. [Niepublikowane].

³⁷ <https://obsil.kirp.pl/opinie-i-stanowiska/> [dostęp: 24.01.2024].

że art. 99a k.p.k. znajduje mocą art. 74¹ u.r.p. odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych. Przypomina również powszechnie przyjęte trzy sposoby odpowiedniego zastosowania przepisu (stosowanie wprost, stosowanie ze zmianami i niestosowanie) i wskazuje, że stosowanie przepisów proceduralnych odpowiednio to „stosowanie uwzględniające cele, funkcję, przebieg i sprawność postępowania uregulowanego w sposób niepełny”³⁸. Paweł Czarnecki za SN wywodzi, że ocena zachowań stanowiących delikty dyscyplinarne nie wymaga zastosowania norm gwarancyjnych na podobnym poziomie, jak w sprawach karnych. Co więcej, zwraca uwagę na uzasadnienie wprowadzenia regulacji dotyczącej formularzy uzasadnień do postępowania karnego. Celem tej instytucji, jak już wskazywano, było usprawnienie procesu pisania uzasadnień wyroków w obliczu niebagatelnej liczby spraw trafiających przed sądy powszechne, jednakże problem systemowej przewlekłości postępowania praktycznie nie występuje w sądach korporacyjnych. Autor dostrzega też, iż „Uzasadnienia orzeczeń dyscyplinarnych (odmiennie niż w sprawach karnych) nie przekraczają kilku lub kilkunastu stron, zatem formularze nie są właściwym remedium na przyspieszenie postępowań dyscyplinarnych lub zaoszczędzenie pracy osobom, które orzekają w sprawach dyscyplinarnych”³⁹. Argumentuje również, że formularze, nawet odpowiednio dostosowane do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, nie okażą się w nim użyteczne. Często dostosowanie formularza „do potrzeb sądownictwa dyscyplinarnego byłoby niezwykle trudne, a z kolei wypełnienie takiego formularza bardziej pracochłonne niż sporządzenie tradycyjnego uzasadnienia”⁴⁰. Wnioski Opinii OBSiL w sposób kategoryczny opowiadają się za brakiem wymogu sporządzania uzasadnienia na formularzach uzasadnień orzeczeń sądowych.

5. Analiza wyników i propozycja wniosków

W świetle uzyskanych wyników za truizm uznać należy tezę o niemalże zupełnym braku akceptacji ze strony praktyków sądownictwa dyscyplinarnego dla urzędowych wzorów uzasadnień wyroków. Daje się zauważyć, że sądownictwo radcowskie oraz notarialne podjęło w pewnym ograniczonym zakresie próby adaptacji swojej praktyki w zakresie redakcji uzasadnień orzeczeń do zmiany Kodeksu postępowania karnego z lipca 2019 r.

³⁸ P. Czarnecki: *Opinia...*, s. 3.

³⁹ Ibidem, s. 7.

⁴⁰ Ibidem, s. 8.

Inicjatywa ta miała, jak się wydaje, charakter oddolny i odbywała się na poziomie poszczególnych sądów – nie nosiła zaś cech systemowych zmian praktyki motywowanych chociażby wytycznymi ze strony organów sprawujących nadzór. Odmiennie poczyniły sądy korporacyjne adwokatów, lekarzy i biegłych rewidentów, na działanie których nie miała żadnego wpływu zmiana w postaci wejścia w życie art. 99a k.p.k.

Analizując wyniki jakościowe jako całość, daje się obronić teza, że wykładnia prawa prowadząca do quasipowszechnego odstąpienia od stosowania art. 99a k.p.k. ma w istocie charakter finalistyczny. Skutek w postaci redakcji uzasadnienia orzeczenia w formie „tradycyjnej” nie wydaje się w większości przypadków efektem incydentalnej kontroli zgodności art. 99a k.p.k. z przepisami rangi konstytucyjnej i konwencyjnej, podobnej do przeprowadzonej przez SN w wyroku z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20. Ma on raczej cechy działania apriorycznego (nie zaś wyjątkowego). Rzetelność naukowa nakazuje jednak zwrócić uwagę na odosobnione wskazania sądów dyscyplinarnych izb adwokackich w Gdańsku, Opolu i Poznaniu, które trafnie podkreśliły, że wykładnia art. 95n pr. adw. w zw. z art. 99a k.p.k. jest każdorazową powinnością składu orzekającego w danej sprawie (podobnie uczynił jeszcze Okręgowy Sąd Lekarski w Warszawie). Zestawienie tych stanowisk z wynikami ilościowymi wskazuje w istocie, że każdy skład orzekający, który od blisko 5 lat orzekał w tych sądach, postanowił odstąpić od uzasadnienia na formularzu. Ta ostatnia uwaga nie ma zastosowania do sądu adwokackiego w Opolu, który odmówił udzielenia odpowiedzi na pytanie o charakterze ilościowym, powołując, że decyzja o stosowaniu wzoru formularza każdorazowo należy do składu orzekającego, a informacja, której zażądano, ma charakter złożony i nie podlega udostępnieniu w trybie dostępu do informacji publicznej.

Powyższe konstatacje należy zestawić z faktem, że sądy dyscyplinarne niejednolicie motywują swoje funkcjonowanie w badanym zakresie, i to także w obrębie jednej korporacji zawodowej. Pośród przebadanych sądownictwo deontologiczne żadnego z samorządów zawodowych nie przedstawia zupełnie jednolitego stanowiska co do przyczyn zasadniczego odmawiania stosowania formularzy urzędowych uzasadnień orzeczeń. Dla niemalże wszystkich jasne jest jedynie, że rozwiązanie z art. 99a k.p.k. nie powinno być w postępowaniu dyscyplinarnym stosowane.

5.1. Analiza wyników jakościowych

Choć interesujące i oferujące wgląd w sposób funkcjonowania organu, nie wszystkie zaproponowane przez zbadane sądy dyscyplinarne

uzasadnienia odpowiedniego stosowania art. 99a k.p.k. poprzez jego nie-stosowanie są w równym stopniu trafne. W zamiarze zachowania maksymalnej przejrzystości niniejszego opracowania zostaną one omówione w kolejności od największej liczby ich występowania.

5.1.1. Zupełność regulacji ustawowej

Najczęściej podnoszonym argumentem za niestosowaniem art. 99a k.p.k. była teza o zupełności regulacji ustawy. Należy w tym miejscu przypomnieć, że na 22 pisma, w których powołano się na ten argument, aż 19 pochodziło od przedstawicieli samorządu lekarskiego. Na stanowisku, że materia ustawy korporacyjnej jest w tym zakresie pełna, stały jednak również po jednym sędzie z samorządu adwokackiego, radcowskiego i notarialnego. Argument ten wydaje się zupełnie nietrafny, i to w stosunku do każdego z samorządów go wysuwających. Była już mowa o tym, że sądy lekarskie powoływały się na brzmienie art. 89 ust. 3 u.i.l. Przepis ten enumeratywnie wylicza elementy, które powinno zawierać uzasadnienie orzeczenia sądu lekarskiego. Nie zawiera jednak jakichkolwiek wskazówek co do formy czy też technicznych sposobów, jak należy sporządzić uzasadnienie. Jego odpowiednikami w postępowaniu karnym są zbudowane w zbliżony sposób przepisy art. 424 § 1 i 2 k.p.k., w żadnym zaś wypadku nie art. 99a k.p.k. Niewątpliwie rację miałyby sądy lekarskie, gdyby obowiązaniem art. 89 ust. 3 u.i.l. uzasadniały niestosowanie art. 424 § 1 i 2 k.p.k., jednak w stosunku do przepisu nakładającego obowiązek uzasadnienia orzeczenia na formularzu według urzędowego wzoru głos ten jest zupełnie chybiony. Podobnie w ustawach traktujących o odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów, radców prawnych i notariuszy brak jest przepisów regulujących formę uzasadnienia w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

5.1.2. Nieadekwatność formularzy uzasadnień w postępowaniu dyscyplinarnym

Zdecydowanie bardziej przekonujący wydaje się argument o nieadekwatności formularzy, o których mowa w art. 99a k.p.k., do potrzeb postępowania dyscyplinarnego, przez wzgląd na jego charakter oraz cele, a jednocześnie niemożliwość dostosowania ich do jego specyfiki. Zasadniczo teza ta pokrywa się z trafnymi wnioskami zawartymi w Opinii OBSiL. By właściwie odnieść się do tej interesującej argumentacji, należy wyraźnie oddzielić dwie kwestie. Po pierwsze: czy odstąpienie od stosowa-

nia art. 99a k.p.k. jest prawnie dopuszczalne? Po drugie: czy zaniechanie to jest w sensie materialnym zasadne?

Niekwestionowana jest odmiennność funkcji postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego⁴¹. Te różnice realizowane są poprzez autonomiczne unormowania części zagadnień dotyczących postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, ale również poprzez charakterystyczną klauzulę odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego. Gdyby „odpowiedniość” zawarta w odesłaniu do przepisów rangi kodeksowej ograniczać się miała do ingerencji w treść normy wywodzonej z k.p.k. poprzez zwykłą zamianę nazw instytucji z procesu karnego na nazwy instytucji z procesu dyscyplinarnego⁴², realizacja tych odmiennych celów byłaby potencjalnie zagrożona. Odpowiednie stosowanie przepisów modelowo nie ogranicza się zatem do językowo uadekwatniających modyfikacji norm z nich wywodzonych – powinno ono polegać również na kontroli adekwatności całych instytucji procesu karnego *in genere* właśnie pod kątem zgodności z celami postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

Daje się tu dostrzec istotną różnicę między zwyczajnym stosowaniem przepisów a stosowaniem ich odpowiednio. W zwykłym toku procesu subsumpcji co do zasady nie jest powinnością (a może nawet – prawem) organu stosującego prawo jego kontrola pod kątem zgodności z celami przed nim stawianymi. Wzorcem kontroli skutkującej odmową zastosowania przepisu może ewentualnie być prawo hierarchicznie wyższego rzędu, ale nie cel, którym uzasadniono wprowadzenie tego prawa. Zgodność celu ze środkiem zmierzającym do jego realizacji jest w pewien sposób domniemana. Tymczasem w stosowaniu odpowiednim element weryfikacji celowości określonych rozwiązań legislacyjnych zawarty jest siłą rzeczy w procesie ustalania właściwego sposobu odpowiedniego zastosowania przepisu. Tak więc o ile należy zgodzić się z negatywną oceną rozpowszechnionej (i skądinąd zrozumiałej) praktyki omijania przepisu art. 99a § 1 k.p.k. w sądownictwie powszechnym⁴³, o tyle wydaje się, że za sprawą klauzuli odpowiedniego stosowania odstępianie przez sąd dyscyplinarny od formularzy uzasadnień nie byłoby działaniem *ultra vires*.

⁴¹ Na szczególne cele odpowiedzialności dyscyplinarnej zwracają uwagę M. Zubik, M. Wiącek: *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*. „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3 (80), s. 70.

⁴² Przykładem takiego prostego (aczkurac w tym przypadku prawidłowego) odpowiedniego zastosowania przepisów k.p.k. w postępowaniu dyscyplinarnym jest sprowadzenie normy wywodzonej z art. 412 k.p.k. do zdania: „Sądzie, niezwłocznie po ukończeniu głosowania sporządź orzeczenie [nie zaś wyrok] na piśmie”.

⁴³ Zob. jednoznacznie krytyczne wobec tej praktyki stanowisko A. Kotowski: *O formularzach..., passim*, a także bardziej umiarkowane R. Zawłocki: *Wprowadzenie..., s. 10*.

Tymczasem nie budzi większych wątpliwości, że uzasadnienie w formie „tradycyjnej” w sposób czytelniejszy naświetla sferę motywacyjną organu jurysdykcyjnego. W postępowaniu zmierzającym m.in. do zabezpieczenia przestrzegania norm o charakterze deontologicznym i nieraz trudniej uchwytnym niż normy prawne to właśnie uzasadnienie rozstrzygnięcia organu odgrywa rolę pierwszorzędą. Wydaje się zatem, że teza o nieadekwatności formularzy uzasadnień do postępowania dyscyplinarnego nie jest pozbawiona podstaw faktycznych, a jednocześnie dopuszczalne prawnie jest odpowiednie zastosowanie art. 99a k.p.k. poprzez odstąpienie od jego stosowania.

5.1.3. Realizacja prawa do sądu

Właściwe omówienie faktu popierania systemowej rezygnacji z wzorów uzasadnień w postępowaniu dyscyplinarnym tezą o lepszej realizacji prawa do sądu przez orzeczenia, których uzasadnienie napisane jest tekstem ciągłym, sprowadza się do odnotowania, że stanowisko to jest w swojej istocie tym samym, co podniesiona do rangi reguły incydentalna kontrola hierarchicznej zgodności prawa, którą precedensowo zaproponował SN w przywoływanym już wyroku⁴⁴. Innymi słowy, stwierdzenie, że wzory z art. 99a k.p.k. stanowią zagrożenie dla prawa do rzetelnego procesu z art. 6 EKPC, a zatem należy co do zasady odstąpić od ich stosowania, jest materialnie podobne do już standardowej w sądach powszechnych kontroli incydentalnej, przy czym różni się formalnie, jest bowiem wypowiedzią o charakterze systemowym. Trudno uznać jej słuszność w postępowaniu karnym, jednak dokonując jej oceny z perspektywy odpowiedzialności zawodowej, ponownie dochodzimy do instytucji odpowiedniego stosowania. Ustalono już, że za sprawą tej klauzuli dopuszczalne jest korygowanie rozwiązań ustawowych przez pryzmat ich znaczenia funkcjonalnego do postępowania uregulowanego niepełnie. Biorąc pod uwagę, że rozbieżność celów odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej jest niezgodnością o dalece mniej poważnych reperkusjach niż niezgodność wertykalna norm prawnych, a jednocześnie ta pierwsza wystarczy do zaakceptowania systemowej rezygnacji z wywołującej sprzeczność instytucji, *a maiori ad minus* tym bardziej należy opowiedzieć się za takim skutkiem także w przypadku kolizji hierarchicznej. Nie bez znaczenia jest też fakt, że obie one występują łącznie, co daje podstawy, by twierdzić, że siła argumentów z nich wyprowadzanych ulega zsumowaniu.

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2020 r. I KA 1/20, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 47 i nast.

5.1.4. Pozostałe argumenty

W pojedynczych odpowiedziach zbadane organy konstatowały, że sąd dyscyplinarny wydaje orzeczenia, a nie wyroki, i wnioskowały, że art. 99a k.p.k. nie ma zastosowania do postępowania dyscyplinarnego, przepis ten traktuje bowiem o uzasadnieniu wyroków, nie zaś orzeczeń. Posługiwanie się w tym kontekście podobnym skrajnym rygoryzmem pojęciowym wydaje się przejawem zupełnego niezrozumienia istoty odpowiedniego stosowania przepisów. Jego sensem jest właśnie uadekwatnianie regulacji stosowanych odpowiednio do sytuacji pokrewnych, acz autonomicznych. Zresztą jednym z aksjomatów, na którym oparto niniejsze opracowanie, jest właśnie pogląd, według którego odpowiednie stosowanie to **co najmniej** uadekwatnianie norm na poziomie nieścisłości językowych.

Jak się wydaje, podobnie negatywnie należy ocenić tezę, jakoby stosowanie formularzy z art. 99a k.p.k. było w postępowaniu dyscyplinarnym fakultatywne. Przekracza ramy niniejszej pracy analiza – jakże skądinąd istotnego – problemu w teorii prawa, sprowadzającego się do pytania, czy w ogóle może być mowa o fakultatywności w działaniu organów władzy publicznej, czy może, który to pogląd wydaje się słuszniejszy, swoboda w wykładni prawa, chociaż może skutkować niejednorodnością produktów subsumpcji, nie ma znamion dowolności, a przyjęcie określonego modelu rozumienia przepisu obliguje organ do postąpienia w zgodzie z nim. Innymi słowy, to rozumienie przepisu, w wyborze którego ma on sporą swobodę, wiąże organ, ale jego wola (czy chęć osiągnięcia określonego efektu) powinna być przy tym bez znaczenia. Z innej strony rozbieżności w wykładni przepisów nie czynią ich stosowania fakultatywnym, tak jak nie stanowi przejawu fakultatywności samodzielność sądu w dokonywaniu wykładni prawa. „Fakultatywność”, o której wspominały pojedyncze zbadane sądy dyscyplinarne, pozostawia bez odpowiedzi nazbyt wiele pytań o poszanowanie zasady rządów prawa i o arbitralność władzy publicznej, by mogła ona spotkać się z aprobatą.

Organy orzecznictwa dyscyplinarnego zwracały też uwagę na perspektywę pracy sędziów i twierdziły, że formularze stanowią dla nich utrudnienie. Jakkolwiek teza ta może być prawdziwa, tak w żadnym razie nie może skutkować takim lub innym stosowaniem przepisów. Należy dopisać ją do długiej listy zastrzeżeń formułowanych w stosunku do rozwiązania z art. 99a k.p.k. i żądać od prawodawcy interwencji w tym zakresie.

Ciekawym zagadnieniem jest poczyniona przez jednostkowe przebadane sądy dyscyplinarne konstatacja, że przedmiotem odpowiedniego stosowania są przepisy Kodeksu postępowania karnego, nie zaś rozporządzeń wydanych na jego podstawie. Jakkolwiek obserwacja ta jest interesująca, wydaje się ona nieprecyzyjna. Przyjęcie takiej optyki uzasadnia

odstąpienie od stosowania wzorów określonych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 99a § 2 k.p.k., nie przekreśla jednak istoty art. 99a § 1 k.p.k., który nakazuje sporządzać uzasadnienie wyroku na formularzu według wzoru. Być może jednak, choć samo odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. (nie zaś rozporządzeń) nie przesądza *ab initio* o niemożności stosowania art. 99a § 1 k.p.k., to stanowi kolejny argument za przyjęciem jego niestosowania jako właściwej formy jego odpowiedniego stosowania. Skoro bowiem jego istotą jest wprowadzenie standaryzacji opisu motywów orzeczeń, a brak jest narzędzi ujednolicających, gdyż pochodzą one z nieznaidującego zastosowania rozporządzenia, to daje się, jak można sądzić, bronić teza, że omawiany przepis wobec jego zupełnej dysfunkcjonalności nie znajdzie zastosowania.

5.2. Wnioski

Analiza zarówno ilościowych, jak i jakościowych wyników przeprowadzonego badania pozwala zaproponować następujące wnioski:

- 1) Instytucja urzędowych wzorów uzasadnień wyroków z art. 99a k.p.k. jest przedmiotem bardzo ostrej krytyki ze strony środowisk samorządów prawniczych i zupełnie nie przyjęła się w praktyce działania sądów dyscyplinarnych samorządów zawodowych.
- 2) Choć niejednolicie i nieraz nieprawidłowo uzasadniana, zgodna z prawem jest dominująca w sądownictwie dyscyplinarnym praktyka niestosowania urzędowych wzorów formularzy z art. 99a k.p.k.
- 3) Instytucja odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego, będąc problematyczna w praktyce, zapewnia sądownictwu dyscyplinarnemu pewien wymiar niezawisłości, który obcy jest sądownictwu powszechnemu. Organy je sprawujące mogą dokonywać dodatkowej kontroli zgodności praktycznych skutków aplikacji rozwiązań uchwalanych przez ustawodawcę z celami ich wprowadzenia, a nadto kontroli zgodności tychże celów ze specyfiką postępowania dyscyplinarnego. W postępowaniu karnym zgodność ta w obu płaszczyznach jest domniemana.
- 4) Ochrona praw podstawowych, takich jak prawo do sądu, które w warunkach sądownictwa powszechnego wykonuje incydentalna kontrola hierarchicznej zgodności norm, może być (w stosunku do przepisów Kodeksu postępowania karnego) na poziomie sądownictwa zawodowego realizowana systemowo poprzez instytucję odpowiedniego stosowania prawa. Pozwala ona zrezygnować z badania przypadków z osobna i przyjąć pewne założenia zasadniczo adekwatne do wszystkich stanów procesowych.

- 5) Swoboda w wykładni prawa przez sąd dyscyplinarny w połączeniu z klauzulą odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. bywa nieraz mylona przez wykonujących sądownictwo dyscyplinarne z dowolnością w stosowaniu instytucji zaczerpniętych z procedury karnej.

6. Podsumowanie

Wiele wskazuje na to, że interwencja ustawodawcy w brzmienie art. 99a k.p.k. zmierzająca do wyłączenia lub ograniczenia obowiązku korzystania z urzędowych formularzy uzasadnień wyroków w sprawach karnych jest prawdopodobna. W projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw zaproponowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego przewidziano wprowadzenie możliwości – w miejsce obowiązku – sporządzania uzasadnień wyroków na formularzu według ustalonego wzoru⁴⁵. W Sejmie procedowany jest obecnie projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk nr 409, Sejm X kadencji), zmierzający do uchylecia art. 99a k.p.k.⁴⁶ W toku procesu legislacyjnego aprobowane i częściowo aprobowane stanowiska do tego projektu zgłosili odpowiednio Rzecznik Praw Obywatelskich i OBSiL⁴⁷. Projekt w istocie stanowi odpowiedź na niechęć środowiska prawniczego co do rozwiązania z art. 99a k.p.k.⁴⁸ Humorystycznie, acz dobitnie ukazuje to fragment odpowiedzi Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Płocku, według którego „sporządzanie uzasadnień wyroków w sprawach karnych na formularzu jest chybione i zbędne, zaś sądenie ludzkich spraw nie powinno polegać na rozwiązywaniu krzyżówek”.

Nie wydaje się jednak, żeby poczynione na skutek przeprowadzonego badania obserwacje miały niebawem nabrać charakteru wyłącznie

⁴⁵ <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy--kodeks-karny-ustawy--kodeks-postepowania-karnego-oraz-niektorych-innych-ustaw2> [dostęp: 24.01.2025].

⁴⁶ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=409> [dostęp 24.01.2025]. Zwrócić trzeba jednak uwagę, że podkomisja stała ds. nowelizacji prawa karnego wniosła o odrzucenie projektu.

⁴⁷ M. Woźniński: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk sejmowy nr 409)*. Sejm RP, 31.05.2024. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/D874156BB785B6E0C1258B380038F21A/\\$File/409-002.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/D874156BB785B6E0C1258B380038F21A/$File/409-002.pdf) [dostęp: 24.01.2025].

⁴⁸ Zob. P. Rojek-Socha: *Formularze uzasadnień przejdą do lamusa? Adwokatura chce uchylecia przepisu*. Prawo.pl, 06.02.2024. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/petycja-i-projekt-nra-uchylajacy-przepis-o-formularzach-uzasadnien,525287.html> [dostęp: 24.01.2025].

historycznego. Przeciwnie – pomimo znacznego stopnia wyjątkowości instytucji, której recepcję poddano analizie, można stwierdzić, że ukazała ona częściowo rzeczywisty przebieg procesu stosowania przepisów procedury karnej odpowiednio. Trudno oprzeć się wrażeniu, że w znacznej liczbie przypadków nosi on znamiona bardzo finalistyczne – to do obranego celu, w postaci zignorowania instytucji z art. 99a k.p.k., wydają się być dobierane argumenty, zresztą bardzo niejednolite nawet w obrębie jednego samorządu. W kontekście dążenia do uspojnienia praktyki na aprobatę zasługuje sporządzenie na zlecenie OBSiL opinii prawnej w tym przedmiocie, choć widoczne jest, że nawet dla znacznej części samorządu radcowskiego przeszła ona niezauważona.

Rację ma SN, który w wyroku z dnia 29 października 2009 r. trafnie wskazał, że „zasadniczy sprzeciw budzić musi akceptacja dla absolutnie dowolnego, przypadkowego i niezrozumiale wybiórczego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym. Takiego ich stosowania, które nie ma nic wspólnego z ustawowo nakazanym stosowaniem ich w sposób odpowiedni”⁴⁹. Należy pamiętać, że te problemy świadczą jednak o pewnej elastyczności systemu sądownictwa dyscyplinarnego i są poniekąd ceną, jaką przychodzi nam płacić za możliwość korekcy rozwiązań ustawowych nieskutecznych w realizacji postawionych przed nimi zadań, takich jak wzory uzasadnień z art. 99a k.p.k. Niewątpliwie pochylenie się nad tą kwestią od strony teoretycznej, acz przez pryzmat praktyki, ma potencjał do poszerzenia naszego zrozumienia problematycznej instytucji, jaką jest odpowiednie stosowanie prawa. Czy praca ta osiągnęła taki skutek – pozostawić należy do oceny czytelnika.

⁴⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2009 r. SDI 22/09 [LEX 1615502], cyt. za: A. Korzeniewska-Lasota: *Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów. Część 1. Zagadnienia ogólne*. „Palestra” 2013, nr 9–10, s. 77.

Bibliografia

Literatura

- Czarnecki P.: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w przedmiocie dopuszczalności stosowania przepisu art. 99a KPK w postępowaniu dyscyplinarnym wobec radców prawnych*. [Niepublikowane].
- Czarnecki P.: *Specyfika postępowania w sprawach dotyczących odpowiedzialności zawodowej w prawie medycznym*. W: *System prawa medycznego*. T. 6: *Odpowiedzialność publicznoprawna*. Red. A. Barczak-Oplustil, T. Sroka. C.H.Beck, Warszawa 2023, s. 1124–1193.
- Dudka K.: *Stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniach dyscyplinarnych uregulowanych w prawie o adwokaturze oraz ustawie o radcach prawnych*. „Prawo w Działaniu” 2014, t. 18, s. 37–59.
- Giętkowski R.: *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013.
- Grabowska-Moroz B., Szulecka M.: „Od kadr się zaczęło”, czyli o skutkach nowelizacji z 12.07.2017 r. ustawy – *Prawo o ustroju sądów powszechnych*. W: *Konstytucja. Praworządność. Władza sądownicza*. Red. Ł. Bojarski, K. Grajewski, J. Kremer i in. Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 182–196.
- Hauser M.: *Przepisy odsyłające. Zagadnienia ogólne*. „Przegląd Legislacyjny” 2003, nr 4, s. 75–92.
- Hofmański P., Zabłocki S.: *Standaryzacja uzasadnień wyroków sądów pierwszej instancji*. W: *Artes serviunt vitae sapienti imperat. Proces karny sensu largo. Rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin*. Red. R. Olszewski, D. Świecki, J. Kasiński i in. Wolters Kluwer, Warszawa–Łódź 2019, s. 235–256.
- Kamińska I., Rozbicka-Ostrowska M.: *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*. Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Korzeniewska-Lasota A.: *Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów. Część 1. Zagadnienia ogólne*. „Palestra” 2013, nr 9–10, s. 73–82.
- Kotowski A.: *O formularzach uzasadnień w sprawach karnych*. „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 7–8, s. 144–174.
- Laskowski M.: *Uzasadnienie wyroku – rzeczywistość i próby jej zmiany*. W: *Artes serviunt vitae sapienti imperat. Proces karny sensu largo. Rzeczywistość i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesora Tomasza Grzegorzczaka z okazji 70. urodzin*. Red. R. Olszewski, D. Świecki, J. Kasiński i in. Wolters Kluwer, Warszawa–Łódź 2019, s. 339–346.
- Paluszkievicz H., Kowalski S.: *Odmowa sporządzenia uzasadnienia na formularzu. Głosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20*. „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 55–62.
- Piskorz-Ryń A.: *Komentarz do art. 1. W: Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*. Red. A. Piskorz-Ryń, M. Sakowska-Baryła. Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 19–52.

- Roszkiewicz J.: *Incydentalna kontrola zgodności ustaw z prawem międzynarodowym i europejskim. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20*. „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5, s. 62–70.
- Rzucidło I.: *Uzasadnienie orzeczenia sądowego. Ujęcie teoretyczne a poglądy orzecznictwa*. Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Sakowicz A.: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. A. Sakowicz. C.H.Beck, Warszawa 2020, s. 368–370.
- Sakowicz A.: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. A. Sakowicz. C.H.Beck, Warszawa 2023, s. 403–405.
- Woroniecka A.: *Radca prawny w postępowaniu dyscyplinarnym. W: Wykonywanie zawodu radcy prawnego*. Red. K. Mularczyk, M. Pyrz, T. Scheffler i in. C.H.Beck, Warszawa 2022, s. 271–284.
- Zagrodnik J., Chmielniak Ł., Klonowski M. i in.: *Komentarz do art. 99a. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz praktyczny do nowelizacji 2019*. Red. J. Zagrodnik. Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 55–58.
- Zawłocki R.: *Wprowadzenie. W: Uzasadnienia wyroków sądu karnego na urzędowych formularzach*. Red. R. Zawłocki. Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 9–12.
- Zubik M., Wiącek M.: *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*. „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 3 (80), s. 69–84.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania. Dz.U. poz. 2349.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów. Dz.U. nr 65, poz. 612.
- Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze. T.j. Dz.U. 2022, poz. 1184 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. T.j. Dz.U. 2024, poz. 499.
- Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie. T.j. Dz.U. 2022, poz. 1799 ze zm.
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich. T.j. Dz.U. 2024, poz. 688.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. T.j. Dz.U. 2024, poz. 37 ze zm.
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych. T.j. Dz.U. 2024, poz. 749.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. T.j. Dz.U. 2022, poz. 902.

Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich. T.j. Dz.U. 2021, poz. 1342.

Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. T.j. Dz.U. 2023, poz. 1015 ze zm.

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. poz. 1694.

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw. Sejm VIII kadencji. Druk sejmowy nr 3251.

Orzecznictwo

Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 stycznia 2011 r. I OSK 8/11 [CBOSA].

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 listopada 2012 r. I OSK 1963/12 [CBOSA].

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 grudnia 2022 r. II AKa 303/22 [LEX 3554310].

Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 marca 2024 r. II AKa 143/23 [LEX 3721258].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2003 r. SNO 67/03 [LEX 471880].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2009 r. SDI 22/09 [LEX 1615502].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2020 r. I KA 1/20, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2021, nr 5.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2021 r. I KA 8/20 [LEX 3157608].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2021 r. I KA 14/21 [LEX 3550421].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2022 r. I KA 13/22 [LEX 3566901].

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2023 r. I KA 16/22 [LEX 3556579].

Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 16 maja 2023 r. III K 55/23 [LEX 3568585].

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 13 września 2017 r. II SAB/Go 52/17 [CBOSA].

Źródła internetowe

Gajowniczek-Pruszyńska K.: *Opinia Komisji Legislacyjnej przy Naczelnej Radzie Adwokackiej do projektu ustawy z dnia 4 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw*. Rządowe Centrum Legislacji, 28.12.2018. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12318806/12554727/12554730/dokument377906.pdf> [dostęp: 24.01.2025].

Rojek-Socha P.: *Formularze uzasadnień przejdą do lamusa? Adwokatura chce uchylenia przepisu*. Prawo.pl, 06.02.2024. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/petycja-i-projekt-nra-uchylajacy-przepis-o-formularzach-uzasadnien,525287.html> [dostęp: 24.01.2025].

- Stanowisko nr 1 Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie z dnia 3 stycznia 2019 r. Rządowe Centrum Legislacji, 08.01.2019. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12318806/12554727/12554730/dokument377909.pdf> [dostęp: 24.01.2025].
- Woiński M.: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk sejmowy nr 409)*. Sejm RP, 31.05.2024. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/D874156BB785B6E0C1258B380038F21A/\\$File/409-002.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/D874156BB785B6E0C1258B380038F21A/$File/409-002.pdf) [dostęp: 24.01.2025].
- Zagrodnik J.: *Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw*. Rządowe Centrum Legislacji, 18.12.2018. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12318806/12554727/12554730/dokument377907.pdf> [dostęp: 24.01.2025].
- <https://obsil.kirp.pl/opinie-i-stanowiska/> [dostęp: 24.01.2024].
- <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy--kodeks-karny-ustawy--kodeks-postepowania-karnego-oraz-niektorych-innych-ustaw2> [dostęp: 24.01.2024].
- <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=409> [dostęp: 24.01.2024].